

MÚLTIDÉZŐ

III. ÉVFOLYAM, 2013. BOLDOGASSZONY HAVA

EGY KIS PECSÉTTÖRTÉNET (2)

Az előző részben a falu birtokosainak, és magának a településnek és a vasszécsenyi körjegyzőségnek a pecsétjeit vettük sorba, ezúttal pedig a templom és az iskola, vagyis a plébánia és az iskola pecsétjei jöttek volna, de mivel annyi pecsét került még elő az előző témában, emiatt most azt fejezzük be inkább. 1893-ból való Szécsenyi Körjegyzőség körpecsétje, tehát Rum-Szombathely vasútvonal átadása előtt egy évvel már áttelepült a körjegyzőség Kajdról. A körjegyzőség épületének telkét Ebergényi István engedte át az Ebergényi uradalomból. 1907 végén nevezték át Szécsenyt Vasszécsennyé, ekkor a falu

(Lipárt is) új körpecsétet készítettet, és a Körjegyzőség is. Lipárt földbirtokosának, a Székeskáptalan körpecsétje 1911-ből, a Vasszécsenyi Anyakönyvi Kerület körpecsétje 1919-ből való. 1923-as a Vasszécseny és Lipárt Község Marhalevél Kezelője körpecsét, 1930-as az újabb Vasszécsenyi Anyakönyvi Kerület körpecsétje. 1932-ből való a Lipárti Közbirtokossági Legeltetési Társulatának körpecsétje. Egy évvel későbbi a Vasszécseny és Lipárt Községek Marhalevél Kezelője körpecsétje. Álló ellipszis alakú a Vasvári - Szombathelyi Székeskáptalani

Uradalom pecsétje, közepén, mint mindig Szent Mihály alakjával, 1933-ból való. 1947-es a Vasszécsenyi Anyakönyvi Kerület körpecsétje, már nem a koronás -, hanem a Kossuth címerrel. A Vasszécsenyi Körjegyzőség körpecsétje szintén múltnak számít, hisz a múlt év december 31-ével megszűnt. Az utolsó körpecsét, az előző számból lemaradt Ebergényi címeres önkormányzati pecsét.

AZ ABAI IMRE CENTENÁRIUM SZÁMVETÉSE

Az Abai centenáriumi év előestéjén, a Múltidéző 2011-es utolsó számában foglalkozott községünk egyik leghíresebb lakójának, dr. Abai Imrének az életével. A cikket felvezetésnek gondolta a Múltidéző az Abai emlékének megünneplésére. Az írás felvetette egy portrészobor, vagy emléktábla elkészítését, azok elhelyezését a volt vasútállomás épületére, környékére,

mivel ebben az épületben élte le vasszécsenyi éveit Abai Imre. Olyan elképzelés is felvetődött, hogy esetleg a vasútállomás előtti kis teret, az Ebergényi fasor indulásának kiszélesedését, el lehetne nevezni a vértanú plébánosról. Sárváron, ahol hat

évig élt, emléktáblát avattak fel számára, az ottani Szent Imre Katolikus iskolában előadótermet neveztek el róla, színdarabot írtak életéről, és a várostól posztumusz Díszpolgárságot kapott. Vasszécsenyhez köthető kisgyermekkorra, illetve szeminarista és egyetemi éveire, ezek alatt is mindig ide jött haza szüleihez, testvéreihez, de még a II. világháború végén is Vasszécsenybe tért meg. Sárvárral ellentétben Abai Imrét negyedszázad köti a faluhoz, ami miatt még inkább kötelező lett volna számunkra, születésének 100. évfordulóját megünnepelni. Mivel a Múltidéző időben eljutott a falu vezetőihez, döntéshozóihoz, arra számolhattunk, hogy méltó módon fogunk megemlékezni a kiemelkedő eseményről. Sajnos a Múltidéző felvetéseiből semmi nem valósult meg, sőt sehol a faluban le sem írták a nevét, nemhogy megemlékeztek volna róla a centenáriumi évében. A sárvári plébánia előadássorozatát szervezett életéről, az év második felében minden hónap utolsó csütörtökén különböző előadók ismertették életének egyes korszakait. Mivel a Múltidéző Sárvárra is eljutott, a lap fotóarchívuma több, eddig ismeretlen Abai Imréről készült fényképpel gazdagodott, illetve a szombathelyi levéltárakban rengeteg, eddig ismeretlen dokumentum került feltárára életével kapcsolatosan. Az alaposabb kutatás több valódi meglepetést tartogatott, többek közt

Mindszenty József, Magyarország Hercegrímásának két kinevezését, 1948 nyarán Abai Imre már Budapesten a Rákócziánium (Érseki Általános Iskola) igazgatója, amikor Mindszenty kinevezi az iskolához tartozó kollégium templomának lelkészévé is. Majd ősszel, az előzőekhez még újabb feladatot kap a Hercegrímástól, a Betegek Apostoli Mozgalma Szervezeteinek budapesti titkárává is kinevezte. Azt, hogy miként került Abai Imre a Hercegrímás látókörébe, csak találgatni lehet, mindenesetre 1947-ben a szombathelyi székesegyház újrászentelésekor, és 1948-ban, Rogács Ferenc püspöki beiktatásakor Mindszenty József villámlátogatásokat tett Vasszécsenyben Kis József kanonoknál, diákkori pajtásánál, aki viszont szoros kapcsolatot ápolt Abai Imrével. Abai Imre két hétig helyettesítette is Kis Józsefet a vasszécsenyi plébánián, 1938 nyarán. Az egyházi iskolák államosítása után Abai Imre áthelyezését, illetve egyházmegyéjébe való visszahelyezését

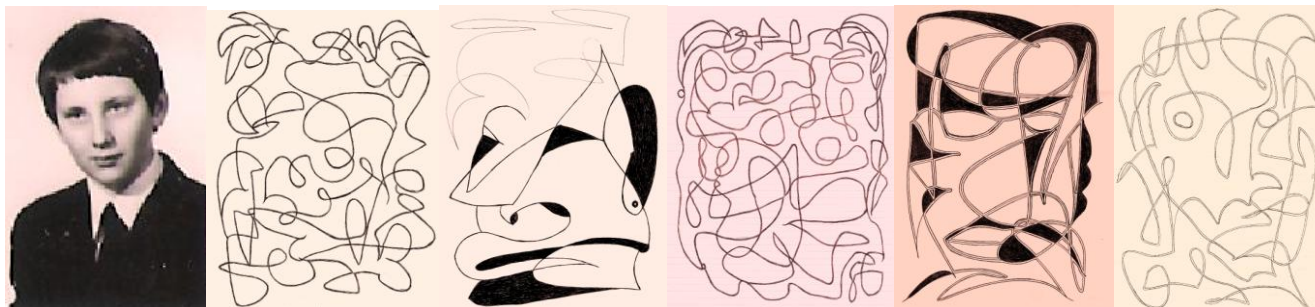

Kovács Sándor püspökétől. Budapesti hívei így jellemezték az elbűcsúzós lelkipásztorukat: „Lelki kapocs közte és a hívei között igen mély. A lelkészség gondnoka. Oltáregyletünk vezetője. Ministráns-gárda megszervezője és tanítója. A beteg-és szegénygondozás vezetője, irányítója. A Marczibányi téri szeretetház gondozója. Kiváló szervező. Lelkes, buzgó papi munkájával, gyönyörű prédikációival mindig több és több hívőt vonz lelkészségünkhöz. Vasárnaponként a hat szentmisén a buzgó hívek teljesen megtöltik a templomot, sőt állandóan többen keresik fel ragyogóan tiszta, szépen díszített, meghitt szentélyünket. Mindebben Abai tanár úrnak legtöbb része van. Leleményességével mindig újabb és újabb ajátosságokkal kedveskedik a híveinek. Télen Biblia magyarázatot tartott, adventi beszédeket vezetett be. Farsangi időben, szombatonként este 9 és 10 óra között engesztelő szentségimádásra hívta össze a híveket. Legutóbb a Márczibányi téri iskola 120 tanulóját készítette elő az első szentáldozásra. Május 7-i ünnep nemcsak a kicsinyeknek volt élmény, hanem a nagyszámú szülőknek és a hozzátartozóknak is. A kedves májusi litániák után a hívek épülésére a ministráns-gárda Abai tanár úr vezetésével szépen recitálta a papi zsolozsmából a kompletóriumot. A liturgikus zenében jártos, képzett, hozzáértő. Lelkészségünk énekkarát, kamarakórusát irányítja. A nagyarányú, több ezer hívőt számláló húsvéti körmenet az ő rendezését dicséri. Mindezekon kívül a gyóntatószékben sok-sok buzgó hívő lélekben felmérhetetlen munkát végez. Abai tanár úr távozásával lelkészségünk igen nagy kárt szenvedne. Az a lelkes hívő, amelyet sok fáradtságos munkával, nehéz körülmények között összehozott, a széthullás veszélyének van kitéve.” 1952-56 között Sárváron volt káplán, a forradalom napjaiban példát mutatott az evangéliumi emberből, sajnos ezt azokban az időkben büntönnel honorálta a bolsevik diktatúra. Súlyosbodó betegsége miatt többször meg kellett szakítania a büntönbüntetését, testsúlya több mint felére csökkent, Kiszabadulása után csak fizikai munkásként dolgozhatott. 58 éves korában tolokocsis betegként halt meg, 1970. január 16-án, Budapesten. (Képek: Baloldalt

Abai Imre végzős seminaristaként 1936-ban, Mindszenty József kinevezésének hátoldala, Sárváron hívei közt, 1961-es ezüstmiséje szentképének hátoldala, az íróasztalánál, a Csörsz utcai kápolnában, a szabadban, gyászjelentése, temetése a Farkasréti temetőben, urnásírja a Farkasréti Mindenszentek templomában, emléktáblája a sárvári katolikus templom falán.)

VASSZÉCSENY A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN (12)

Sajnos az időrendet kicsit ismét megzavartuk, hisz ezúttal egy olyan alkotót mutatunk be, aki Tóth Csabával egyidős, sőt osztálytársak és barátok is voltak a helyi iskolában, Neki is Pungor Zoltán volt a rajztanára. Török László 1959. május 18-án született Szombathelyen. Az általános iskola befejezése után kezdett el komolyabban szobrászattal foglalkozni. Szinte kizárólagosan csak fát faragott, emberi figurákat, robotsztus erős formaképzéssel. Egy súlyos közlekedési baleset következtében azonban abba kellett hagynia a fafaragást, és egy könnyebb műfajra, a grafikára kellett áttérnie. 1994-től

feleségével, Kiss Ágotával, és fiával, Török Richárdval Vépére költöztek. Dekoratív, kalligrafikus nonfiguratív tollrajzokat készít, amikben egyre gyakran op-artos megoldásokat használ. Ezúttal a 2004 és 2010 között készült munkáiból válogattunk.

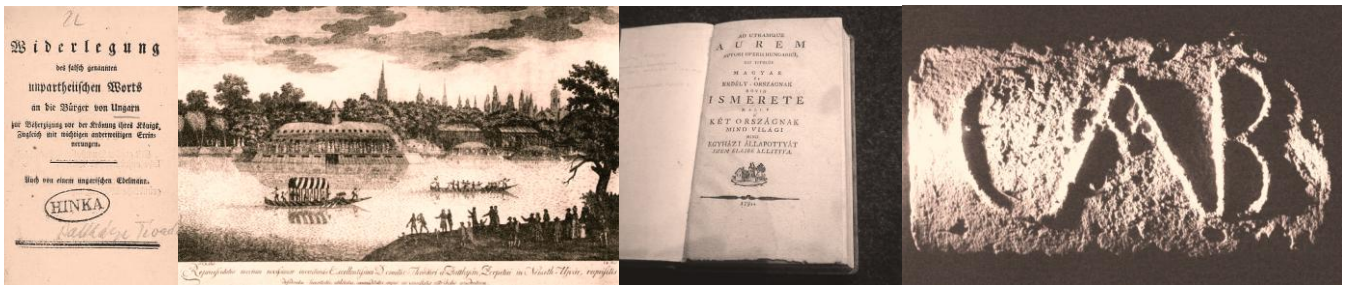
(Képek: Török László 1973-ban, Férfi arckép, Cím nélkül, Piros és kék, Cím nélkül, Lucifer, Cím nélkül...)

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI MOZAIKOK (4) – A KÉT BATTHYÁNY

Szécsény földbirtokos családjai közt a Batthyány család is megtalálható. Németújvári Batthyány Tivadar császári és királyi belső tanácsos 1766-ban vásárolta meg a falut Tolnai Festetics Páltól, Festetics József fiától. Batthyány Tivadar 1729. október 15-én született Rohoncon. 1812. 06. 18. Bécs.) Batthyány Tivadar Batthyány-Strattmann Lajos nádor és gróf Kinsky Teréz kisebbik gyermeke, gróf Batthyány József öccse volt. (1753-ban Batthyány József a Vasvár-Szombathelyi Káptalan nagyrépostjaként Lipárt földbirtokosa volt.) Batthyány Tivadar Bécsben gépészetet tanult, birtokain ipari létesítményeket, manufaktúrákat, posztógyárat, kénsavgyárat, tükészítő üzemet és majolika gyárat hozott létre. Ezek azonban többnyire rövid életű vállalkozások voltak, ennek ellenére Batthyány Tivadart a magyarországi iparosítás egyik úttörőjeként tartják számon, a szécsényi birtokot a rohonci uradalomhoz csatolta. Batthyány Tivadar közbenjárta Tóth Ferenc svájci emigrációból való hazatelepülésében. Tóth Ferenc édesapja, Tóth András francia táborokként Rodostóba akadt rá Mikes Kelemen emlékirataira. Batthyány Tivadar Tóth Ferencet tarcsai uradalmában később alkalmazta is, aki itt levelezésbe kezdett Kulcsár István szombathelyi tanárral, így később 1794-ben Szombathelyen adták ki elsőként Mikes Kelemen törökországi leveleit. Batthyány Tivadar feltalálóként is ismert, rohonci kastélyában gyűjtötte össze Magyarország első műszaki könyvtárát, melyet unokája, Batthyány Kázmér a Magyar Tudományos Akadémiának adományozott. 1783-tól a mechanikus meghajtású hajók kísérletezésével foglalkozott. 1790-ben, 20 évre szabadalmaztatta a „Bucentaurus” névre hallgató önjáró hajóját, melyet valójában állati erővel hajtattott. 1797. szeptember 17-én, Bécs és Pozsony között, a királyi pár, és az udvar sok jeles képviselője előtt vízre bocsátotta a Bucentaurust. Fizikai és matematikai eszközeit a szombathelyi líceumnak (ma Premontrei

Gimnázium) ajándékozta. 1812. június 18-án Bécsben hunyt el. Szécsényt 1780-ban átadta unokatestvérének, Németújvári Batthyány Alajosnak. Batthyány Alajos 1750. június 4-én született Polgárdiban. Nagyszombaton végezte iskoláit, 17 évesen belépett a Jezsuita rendbe. Nyughatatlan természetének köszönhetően azonban már két év múlva el is hagyta azt. Ekkor huszárnak állt be, és tiszti rangra emelkedett. Mária Terézia alatt főasztalnoki méltóságot viselt. II. Lipót trónra lépése után, a felvilágosodás eszméinek hatására, a nemesi reformok híve lett. Felemelte szavát a jobbágyok szabad költözése, a sajtó- és vallásszabadság mellett. Saját néven, és álnéven több röpirata jelent meg magyarul és latinul. Az 1790-és 91-es országgyűlés főrendi házában több szabadelvű beszédet is mondott. 1791-ben adta ki, négy részes írását, „Magyar és Erdélyország rövid ismertetését” 1784-ben Szécsényt Alsó-Telekesi Ebergényi István vásárolta meg tőle. (Képek: A Batthyány család,

Batthyány Lajos nádor, Batthyány József, Batthyány Tivadar, a rohongi Batthyány kastély, Batthyány Tivadar könyve 1766-ból, a Bucentaurus bemutatása – korabeli metszet, Batthyány Alajos „Magyar és Erdélyország” könyve, Batthyány Alajos monogramú tégl a faluból.)

KÉPKOMMENTÁROK (1)

Ízelítőül az új rovat elé, amiben évszakonként vesszük sorra a falu régi fényképeit. Január 6-án, Vízkereszt napján volt régen a Háromkirályozás, a képen Szalai Istvánt, Kis Lászlót és Ferencz Istvánt láthatjuk, a felvételt 1966-ban készült, a népszokást a Magyar Televízió is felvette akkor. Télen, januárban mintha megállna az idő, a téli behavazott temető ezt az időtlen csendet testesíti meg. Mindkét fénykép a szécsenyi temetőről készült, a mára szinte teljesen eltűnt, de fél évszázada még általános és egyeduralgó fakeresztekkel. Január elsejével új korszak kezdődik az iskolában, amit ma még megjósolni sem lehet. 1642 óta van iskola a településen, amit a község (-ek, - Szécseny, Lipárt, Bárdos, később Tanakajd és Csempeszkopács) tartott fenn. 371 év után megszűnik a saját fenntartású iskolánk. Hogy ez milyen hatással lesz a település (-ek) jövőjére, azt, szintén homály fedi. Egy biztos, az iskola mindig népességmegtartó erővel bírt, a jövő záloga volt. Az iskolafenntartás nélkül az önkormányzatiság is oka fogyottá válhat. 1956-ban szüleink visszaakasztották a kereszteket az iskolába, ha hűek akarnánk maradni hozzájuk, akkor most ezt kellett volna tennünk, a másodszeri újjáállamosítás helyett. A behavazott lipárti iskolaépület a múlt század közepéről, ezt a talányos jövőt jelképezi, lehet „hó és halál”, lehet „mag hó alatt”.

A következő szám tartalmából: Képkommentárok (2), Vasszécseny a képzőművészetben (13), Az egykori szécsenyi vásárokról (2), Egy kis pecsétörténet (3), Művelődéstörténeti mozaikok (5) – Az enyingi Török család a magyar irodalomban